

บทที่ 3

การปลูกสร้างสวนป่าในประเทศไทย

การปลูกสร้างสวนป่าเป็นงานสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการอย่างรีบด่วน การปลูกสร้างสวนป่านอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลน ไม้แล้ว ยังเป็นการฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลายให้กลับคืนสู่สภาพอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจะอำนวยประโยชน์ในด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย

3.1 วัตถุประสงค์ในการปลูกสร้างสวนป่า

(1) ปลูกเพื่อทดแทนป่าไม้ที่ถูกทำลายลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร และการปลูกป่าเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(2) ปลูกเพื่อหวังผลในทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ไม้เป็นหลัก คือ

- ไม้ที่จะใช้เป็นวัสดุในการก่อสร้างบ้านเรือน
- ไม้ที่จะใช้สนับสนุนอุตสาหกรรมบางประเภท
- ไม้สำหรับทำเชื้อเพลิงและเผาถ่าน

การปลูกสร้างสวนป่าในประเทศไทย เริ่มมีการปลูกครั้งแรกในปี พ.ศ. 2449 โดยพระยารัตนฤกษ์พิจารณ์ ได้ทำการทดลองปลูกสวนป่าไม้สักและได้เริ่มปลูกสร้างสวนสักอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2453 ที่จังหวัดแพร่ สำหรับสวนป่าไม้กระยาเลยได้เริ่มทดลองปลูกครั้งแรกในปี พ.ศ. 2462 ที่จังหวัดเพชรบุรี โดยทดลองปลูกไม้โกกงและโปรงซึ่งเป็นพรรณ ไม้ในท้องถิ่น

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกสร้างสวนป่าเป็นอย่างมาก จึงได้กำหนดนโยบายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา โดยกรมป่าไม้เป็นผู้ดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าทั้งไม้ชนิดที่มีค่าทางเศรษฐกิจและไม้โตเร็วเพื่อใช้ทำประโยชน์ในระยะสั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ตั้งเป้าหมายที่จะดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าให้ได้ปีละ 300,000 ไร่ต่อเนื่องกันไปทุก ๆ ปี สำหรับในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) รัฐบาลส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกป่าในพื้นที่ของตนเอง จะได้รับเงินสนับสนุนฟรีไร่ละ 3,000 บาท

การปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้ ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2449 จนถึงปี พ.ศ. 2525 สามารถปลูกสร้างสวนป่าได้เป็นจำนวนเนื้อที่ 2,165,406 ไร่ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 การปลูกสร้างสวนป่าในความรับผิดชอบของกองต่าง ๆ ของกรมป่าไม้ เนื้อที่เพาะปลูก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2449 - 2525

กอง	เนื้อที่ (ไร่)
กองบำรุง	
- ปลูกสร้างสวนป่าไม้	509,375
- ปลูกสร้างสวนป่าไม้กระยาเลย	510,469
- ปลูกสร้างสวนป่าโดยว่าจ้างเอกชนปลูก (พ.ศ.2523 - 2524)	100,758
กองอนุรักษ์ต้นน้ำ	
- ปลูกสร้างสวนป่าเพื่อการรักษาต้นน้ำลำธาร	473,130
กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ	
- ปลูกสร้างสวนป่าเพื่อปรับปรุงและฟื้นฟูสภาพ ป่าเสื่อมโทรม	571,674
รวม	2,165,406

ที่มา : กรมป่าไม้ (2533)

3.2 โครงการปลูกและใช้ประโยชน์สวนป่าไม้สักองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

สภาพการณ์ทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทยขณะนี้อยู่ในภาวะวิกฤต เนื่องจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้อย่างฟุ่มเฟือยตลอดสามทศวรรษที่ผ่านมา ป่าไม้ถูกนำมาใช้ประโยชน์มากขึ้นตามอัตราการเพิ่มประชากรในหลายด้าน เช่น ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อการก่อสร้างและใช้สอย สภาพแวดล้อมธรรมชาติเสื่อมลง ไม้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในประเทศ สภาพการณ์เช่นนี้มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นอย่างมาก องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการตามนโยบายพิเศษของรัฐด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติมีภาระหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้และอุตสาหกรรมป่าไม้ของประเทศ ภาระหน้าที่สำคัญประการหนึ่งขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ คือการปลูกสร้างสวนป่า จากอดีตองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้เริ่มโครงการปลูกสร้างสวนป่ามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 จนถึงปัจจุบันสามารถปลูกได้ประมาณ 5 แสนไร่ และดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าอย่างได้ผลดีตลอดมา

ปี พ.ศ. 2532 รัฐบาลได้ปิดป่าสัมปทานจึงให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ รับผิดชอบของผู้รับสัมปทานมาดูแลอีกประมาณ 4 แสนไร่ จึงมีพื้นที่สวนป่าที่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ต้องดูแลอยู่ในขณะนี้ประมาณ 9 แสนไร่ ในพื้นที่สวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ทั้งหมดนี้มีไม้สักประมาณ 530,867 ไร่ โดยที่เป็นสวนป่าสักที่ให้ผลผลิตซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ตามความต้องการในประเทศและต่างประเทศได้ประมาณ 274,561 ไร่

การปลูกสร้างสวนป่าเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนไม้ และมีป่าไม้เพิ่มขึ้น รัฐบาลจึงส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนปลูกป่าอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้มีสวนป่าที่ดำเนินการแล้ว โดยเฉพาะสวนป่าไม้สักที่เป็นไม้เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศประมาณ 5 แสนไร่ ไม้สักในสวนป่าเหล่านี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้แล้ว ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 โดยกฎหมายดังกล่าวอนุญาตให้กับผู้ที่ปลูกสร้างสวนป่าสามารถตัดไม้ที่ปลูกมาใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นจำเป็นอย่างไรจะต้องมีแผนงานการดำเนินงานการปลูกและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมเพื่อให้ผลตอบแทนที่ยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

ในการทำโครงการปลูกและใช้ประโยชน์สวนป่าสักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้จะเน้นการปลูกบำรุงเชิงประณีต (intensive) การใช้สายพันธุ์ที่ดีจากการคัดเลือกมาแล้วโดยการสืบพันธุ์ โดยไม่อาศัยเพศ (tissue culture หรือ cutting technique) วนวัฒนวิธีที่นำมาใช้จะมุ่งเน้นให้ไม้ที่ได้จากการตัดถึงรอบพินมีคุณภาพที่สุด มีการตัดสายขยายระยะตามช่วงเวลาที่เหมาะสมตามสภาพพื้นที่การตัดเมื่อครบรอบหมุนเวียน (rotation) จะตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ สลับกันไป (block cutting) เพื่อให้มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด ดังนั้นจึงต้องมีการจัดแบ่งพื้นที่สวนป่าที่มีอยู่แล้วเข้าเป็นกลุ่ม (group) เพื่อการจัดการได้ถูกต้องตามอายุ และชั้นคุณภาพของพื้นที่ (site index) เพื่อให้ได้ผลผลิตออกมาอย่างสม่ำเสมอ (sustained yield)

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ต้องจัดทำแผนการผลิตจากสวนป่าไม้สัก เพื่อให้ได้ผลผลิตอย่างสม่ำเสมอและตลอดไป ทำแผนรายได้การดำเนินการสวนป่าไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ทำแผนในการบำรุงรักษาและจัดการสวนป่าไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ทำแผนการจัดสรรทรัพยากร ได้แก่ คน เครื่องจักร อุปกรณ์และทรัพย์สินให้เหมาะสมกับการดำเนินงานในสวนป่าในแต่ละหน่วยดำเนินการ โดยเป้าหมายการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อดำเนินการปลูกบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์สวนป่าไม้สักในพื้นที่ความรับผิดชอบของฝ่ายอุตสาหกรรมภาคทั้ง 4 ฝ่าย จำนวน 44 หน่วย รวมเนื้อที่ 465,283 ไร่ เป็นระยะเวลา 30 ปี (ดูตารางที่ 3.2) มีวิธีดำเนินการจัดทำแผนการผลิตไม้สัก มีสาระสำคัญของแผนโดยการกำหนดรอบตัดจัดแบ่งพื้นที่สวนป่าของแต่ละฝ่ายเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพื้นที่ดินดี (site 20, 17 และ 14) และกลุ่มพื้นที่ดินเลว (site 11 และ 8) ตามการจัดกลุ่ม site index ของสวนป่า องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้โดยศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ กำหนดรอบตัดพิน 30 ปี สำหรับ

กลุ่มพื้นที่ดินดี และกำหนดรอบตัดฟัน 40 ปี สำหรับกลุ่มพื้นที่ดินเลว ทั้งนี้ตามข้อมูลของศูนย์วิจัยป่าไม้อายุ 30 ปี ของกลุ่มพื้นที่ดินดีจะมี GBH ประมาณ 78 เซนติเมตร และไม้อายุ 40 ปี ของกลุ่มพื้นที่ดินเลว จะมี GBH ประมาณ 73 เซนติเมตร ซึ่งเป็นขนาดไม้ที่อยู่ในความต้องการใช้ประโยชน์ของตลาดปัจจุบัน

สำหรับการประเมินผล เป็นการประเมินผลความสำเร็จของโครงการตามระยะเวลา และปัจจัยที่นำมาปฏิบัติงานในโครงการ คือ เงินลงทุน (เงินรายได้ บุคลากร เครื่องมืออุปกรณ์ - ยานพาหนะ และวิธีการดำเนินการ ซึ่งเป็นการประเมินอย่างต่อเนื่อง โดยมีการประเมินผลเงินลงทุนและรายได้ เป็นการติดตามผลการใช้เงินงบประมาณตามแผนการลงทุน และเงินรายได้ที่จะรับทุก 3 เดือน และสรุปเป็นรายปี การประเมินบุคลากรเป็นการติดตามประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ในโครงการเกี่ยวกับผลงาน ความรู้ ความสามารถ และความสนใจทำงาน ตลอดจนจำนวนผู้ปฏิบัติงานทุก ๆ 6 เดือน และสรุปเป็นรายปี การประเมินเครื่องมืออุปกรณ์และยานพาหนะเป็นการประเมินถึงจำนวนที่มีใช้ในโครงการ คุณภาพ ประสิทธิภาพ การบำรุงรักษา และการซ่อมแซม สรุปประเมินปีละ 1 ครั้ง การประเมินวิธีดำเนินการเป็นการประเมินวิธีการปลูกบำรุงสวนป่า (วนวัฒนวิธี) การทำไม้และการจำหน่ายไม้ การประเมินทางวนวัฒนวิธีทำการประเมินและวิจัยวิธีการปลูกต้นไม้ด้วยกล้าและปลูกด้วยเหง้า ระยะปลูกต้นไม้ ช่วงเวลากำจัดวัชพืชและการใส่ปุ๋ย จำนวนครั้งที่เหมาะสม การป้องกันไฟ วิธีการและช่วงเวลาการตัดสาขาระยะ รอบตัดฟันไม้ ตลอดจนอายุโครงการและตรวจวัดความเจริญเติบโตเป็นรายปี ตามระบบ FIS (forest inventory system) และการประเมินผลการทำไม้ ทำการประเมินวิธีการสำรวจ และประเมิน stock ต้นไม้ในสวนป่า ตรวจสอบกำลังผลิตภายหลังการทำไม้ วิธีการตัด - ชักลาก การจัดเรียงหมอน การหมายทอน การตรวจวัดขนาด และการตัดไม้ตามคุณภาพ การตรวจสอบ stock ไม้และกำลังการผลิตจะดำเนินการทุกปี ๆ ละครั้ง ส่วนวิธีการที่เกี่ยวกับการทำไม้ดำเนินการทุกครั้งเมื่อเสร็จกิจกรรม

การประเมินรายได้ ประเมินเกี่ยวกับรายได้เป็นรายปี ประเมินความต้องการใช้ไม้ตามขนาดและปริมาณของกลุ่มลูกค้า ราคาตามคุณภาพ ช่องทางการจำหน่าย อัตราการบริโภค วิธีการส่งมอบสินค้าให้ลูกค้า และคาดคะเนความต้องการใช้ไม้ในอนาคต โดยดำเนินการตลอดปีตลอดโครงการ สวนป่าสักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ มีพื้นที่อยู่ในความควบคุมของฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ โดยมีหน่วยงานที่จะดำเนินงานตามโครงการคือ ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือ ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคกลาง ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคตะวันตกและใต้ ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคตะวันออก และตะวันออกเฉียงเหนือ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการปลูกสร้างสวนป่าคือ ผลของการดำเนินงานโครงการลงทุนปลูกและใช้ประโยชน์สวนป่าสัก ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ รัฐจะมีพื้นที่สวนป่าเศรษฐกิจที่สมบูรณ์ เป็นการเสริมสร้างป่าไม้รองรับความต้องการใช้ไม้ภายในประเทศราษฎรในพื้นที่โครงการและใกล้เคียงจะได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในการเข้าร่วมงานในโครงการ โดยมีรายได้

และได้ความรู้จากการปลูกสร้างสวนป่า บำรุงรักษาและการทำไม้จากสวนป่า องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้จะมีป่าสักที่มีคุณภาพและปริมาณและเป็นแหล่งวัตถุดิบ ซึ่งจะทำการรายได้ให้แก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ในระยะยาวและยั่งยืน สำหรับแหล่งเงินทุน โครงการ มีการลงทุนในการดำเนินงานจำเป็นต้องหาแหล่งเงินกู้ระยะยาวเพื่อมาดำเนินการ

ตารางที่ 3.2 พื้นที่โครงการปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

หน่วยงาน	พื้นที่ (ไร่)	จำนวนสวนป่า (แห่ง)
ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือ	264,928	21
ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคกลาง	141,138	15
ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคตะวันตกและใต้	43,231	5
ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือ	15,986	3
รวม	465,283	44

ที่มา : ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (2540)

การปลูกสร้างสวนป่าในการดำเนินงานขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ที่เริ่มดำเนินการปลูกป่ามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 – 2538 สำหรับในเขตความรับผิดชอบของฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือมีสวนป่าทั้งหมด 35 แห่ง พื้นที่ปลูกป่าทั้งหมด 264,928 ไร่ (ดูตารางที่ 3.3) พื้นที่ในความรับผิดชอบปลูกสร้างสวนป่าสักของฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาค 1 (ภาคเหนือตอนล่าง) โครงการที่ 1 – 4 ซึ่งแบ่งตามดัชนีชั้นคุณภาพของพื้นที่มีทั้งหมด 19 แห่ง เนื้อที่รวม 141,138 ไร่ (ดูตารางที่ 3.4) พื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้โครงการที่ 1 – 4 ที่แบ่งตามดัชนีชั้นคุณภาพของพื้นที่มีสวนป่าทั้งหมด 12 แห่ง เนื้อที่รวม 59,217 ไร่ (ดูตารางที่ 3.5) องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้จึงเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐที่ดำเนินงานปลูกป่าเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อวัตถุประสงค์เพิ่มเนื้อที่ป่าไม้และนำไม้ที่ปลูกมาใช้ประโยชน์ภายในประเทศและส่งออกเป็นสินค้าต่างประเทศเพื่อนำเงินตราเข้าประเทศ การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าจึงจำเป็นต้องมีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือเพิ่มเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทยและเป็นไม้ทางเศรษฐกิจสร้างงานและรายได้ให้กับเกษตรกรที่เป็นแรงงานสวนป่าในชนบทตลอดจนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทรัพยากรทางธรรมชาติ

ตารางที่ 3.3 พื้นที่สวนป่าสักของฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือ โครงการที่ 1-4
แบ่งตามดัชนีชั้นคุณภาพของพื้นที่ (site index)

ลำดับที่	สวนป่า	พื้นที่ตามทะเบียนปลูก			พื้นที่ดำเนินการจริง		
		พื้นที่ดินดี (ไร่)	พื้นที่ดินเลว (ไร่)	รวม	พื้นที่ดินดี (ไร่)	พื้นที่ดินเลว (ไร่)	รวม
1	แม่หอพระ	5,855	2,674	8,529	4,301	2,006	6,397
2	แม่ลี	2,218	12,497	14,715	1,664	9,373	11,036
3	แม่เข้ม	3,144	3,104	6,248	2,359	2,328	4,686
4	สันกำแพง	120		120	90		90
5	แม่หาด-แม่ก่อ	775	1,638	2,413	581	1,229	1,810
6	แม่เมะ	10,562	2,319	12,881	7,922	1,739	9,661
7	แม่มาข	20,322		20,322	15,242		15,242
8	แม่จาง	16,144	1,624	17,768	12,108	1,218	13,326
9	ทุ่งเกวียน	14,172		14,172	10,629		10,629
10	แม่ทรายคำ	13,580	1,645	15,225	10,185	1,234	11,419
11	ขุนแม่คำมี	17,453	2,971	20,424	13,090	2,228	15,318
12	วังชัน	11,436	2,887	14,323	8,577	2,165	10,742
13	แม่สรอย	4,201	6,533	10,734	3,151	4,900	8,051
14	แม่คำปอง-แม่สาย	4,096		4,096	3,072		3,072
15	แม่สัน-แม่สูง	5,090		5,090	3,818		3,818
16	แม่ขม-แม่เป่ง	980	885	1,865	735	664	1,399
17	นาขุน	1,910		1,910	1,433		1,433
18	แม่หลักหมื่น						9,449
19	บ้านหลวง						6,639
20	ไชยปราการ						15,046
21	บ้านวงษา						8,466
22	แม่ดงหลวง						10,064
23	สาละวิน						12,748
24	แม่จอก						8,096
25	สะเมิง						1,934
26	แม่พริก-แม่สะเคียน						6,023
27	เวียงหนอง						7,467
28	แม่ยาว-แม่ซ้าย						5,615
29	แม่สุก						4,870
30	แม่คำ						1,153
31	บ้านเอี่ยม						1,300
32	แม่แฮด						7,435
33	นครน่าน						11,668
34	แม่แคบ-แม่สอง						1,256
35	แม่มาน						17,573
	รวม	132,058	38,777	170,835	99,044	29,083	264,928

ที่มา : ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (2540)

ตารางที่ 3.4 พื้นที่สวนป่าหลักของฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาค 1 โครงการที่ 1-4
แบ่งตามดัชนีชั้นคุณภาพของพื้นที่ (site index)

ลำดับที่	สวนป่า	พื้นที่ตามทะเบียนปลูก			พื้นที่ดำเนินการจริง		
		พื้นที่ดินดี (ไร่)	พื้นที่ดินเลว (ไร่)	รวม	พื้นที่ดินดี (ไร่)	พื้นที่ดินเลว (ไร่)	รวม
1	เขาระยอง	7,631	7,372	15,003	5,723	5,529	11,252
2	เขาคณา	3,761		3,761	2,821		2,821
3	ท่าปลา	14,975		14,975	11,231		11,231
4	เชียงทอง	10,800		10,800	8,100		8,100
5	บ้านด่านลานหอย	305		305	275		275
6	แม่ละเมา	3,514		3,514	2,291		2,291
7	ศรีสัชกาลย์	8,111	7,535	15,646	4,984	5,790	10,774
8	ลาดยาว	3,890	1,539	5,429	2,918	1,154	4,072
9	กำแพง						1,296
10	แม่ฮู้-แม่เทิน						9,240
11	แม่सान						6,577
12	พบพระ						14,591
13	เมืองตาก						6,560
14	แม่สอด						10,642
15	ท่าสองยาง						8,560
16	น้ำตาก						18,153
17	ท่าแดง						1,088
18	ปากปาด						11,315
19	น้ำลิ						2,300
	รวม	52,987	16,446	69,433	38,343	12,473	141,138

ที่มา : ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (2540)

ตารางที่ 3.5 พื้นที่สวนป่าสักของ ฝ.อ. และ ฝ.อต. โครงการที่ 1-4
แบ่งตามดัชนีชั้นคุณภาพของพื้นที่ (site index)

ลำดับที่	สวนป่า	พื้นที่ตามทะเบียนปลูก			พื้นที่ดำเนินการจริง		
		พื้นที่ดินดี (ไร่)	พื้นที่ดินเลว (ไร่)	รวม	พื้นที่ดินดี (ไร่)	พื้นที่ดินเลว (ไร่)	รวม
1	ทองผาภูมิ	9,914	-	9,914	7,436		7,436
2	ไทรโยค						19,493
3	เกรียงกระเวีย						16,302
4	คอนสาร						2,000
5	น้ำสวย	7,120	-	7,120	5,340		5,340
6	นาด้าง						1,333
7	ห้วยฮ่อม						1,407
8	กอไร่ใหม่						706
9	โพนป่าแดง						1,689
10	ภูสวรรค์						596
11	คลองตระเภา						1,565
12	ภูนกแขวน						1,350
	รวม	7,120	-	7,120	5,340		59,217

ที่มา : ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (2540)

3.3 สวนป่าวังจั่น

สวนป่าวังจั่น ดำเนินการโดยองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำการปลูกป่าด้วยเงินทุนขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และปลูกตามเงื่อนไขสัมปทานการทำไม้ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (โครงการที่ 1 และโครงการที่ 2) ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ “ป่าแม่ยมตะวันตก” ที่ตั้งตำบลนาพูน อำเภอวังจั่น จังหวัดแพร่ มีพื้นที่ตามโครงการรวม 40 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 25,000 ไร่ สำนักงานตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลนาพูน อำเภอวังจั่น จังหวัดแพร่ ห่างจากตัวจังหวัดแพร่ประมาณ 80 กิโลเมตร และห่างจากตัวอำเภอวังจั่น บนเส้นทางสายวังจั่น - บ้านนาปลากั้ง ประมาณ 25 กิโลเมตร

สวนป่าวังจั่น ทำการปลูกป่าขึ้นทดแทนป่าเดิมที่เคยเป็นป่าดิบแล้งและป่าผสมผลัดใบมาก่อน ซึ่งเคยผ่านการทำไร่มาแล้ว ลักษณะพื้นที่ทั่วไปเป็นภูเขาสลับซับซ้อน ที่ราบมีน้อย อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำแม่ยมและน่าน ชั้น 3, 2, 1 ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 190 - 230 เมตร

ฝนตกปีละ 83 วัน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,520 มิลลิเมตรต่อปี อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34 องศาเซลเซียส และต่ำสุดเฉลี่ย 19 องศาเซลเซียส ดินมีต้นกำเนิดมาจากหินปูน หินทรายและดินทราย จัดอยู่ในพวก Red – Yellow Podzolic Soils มีความร่วนซุยถึงเหนียวปานกลาง การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ความลึกของชั้นดินประมาณ 40 – 60 เซนติเมตร

การปลูกสร้างสวนป่า เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จนถึงปัจจุบันมีสวนป่าไม้สักรวม 14,698 ไร่ ไม้สักสลับไม้ยูคาลิปตัสฯ 157 ไร่ ไม้กระถินยักษ์ 90 ไร่ และไม้ซ้อ 19 ไร่ รวมเนื้อที่สวนป่าทั้งสิ้น 14,964 ไร่ ทำการปลูกป่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 – 2538 ดังแสดงในตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 เนื้อที่การปลูกสร้างสวนป่าวางขึ้นในปี พ.ศ. 2521 – 2538

ปี	เนื้อที่ (ไร่)	ปี	เนื้อที่ (ไร่)
2521	1,164	2531	1,389
2522	1,317	2532	409
2523	1,435	2533	223
2524	1,638	2534	787
2525	1,002	2535	932
2526	1,240	2536	832
2527	982	2537	1,000
2528	-	2538	348

ที่มา : ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือ (2540)

หมายเหตุ : มีเปอร์เซ็นต์การรอดตายของต้นไม้โดยเฉลี่ยทุกแปลงร้อยละ 90

นอกจากนี้ สวนป่าวางขึ้นยังมีสวนผลิตเมล็ดพันธุ์อยู่อีก 178 ไร่ ดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2531 ไม้ที่ปลูกในสวนผลิตเมล็ดพันธุ์ มี 3 ชนิด คือ

- 1) ไม้สัก เนื้อที่ 140 ไร่ มี 62 โคลน (clone) ขยายพันธุ์โดยการติดตา รวม 1,978 ต้น
- 2) ไม้เถียน เนื้อที่ 20 ไร่ มีจำนวน 158 ต้น
- 3) ไม้กระถินเทพา 18 ไร่ ดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2529 มีจำนวน 1,865 ต้น

ควบคู่ไปกับการปลูกสร้างสวนป่า สวนป่าวางขึ้นได้เริ่มดำเนินงานศูนย์ผลิตกล้าไม้ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2522 ทำการผลิตกล้าไม้สัก และกล้าไม้กระถินเทพา เพื่อแจกจ่ายให้แก่สวนป่าต่าง ๆ ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ในภาคเหนือตอนล่าง ระหว่างปี พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 ผลิตกล้าไม้ได้ 12,520,262 ต้น เป็นกล้าไม้สักจำนวน 11,575,732 ต้น และกล้าไม้กระถินเทพาจำนวน 944,530 ต้น

ในปี พ.ศ. 2534 ได้เตรียมพื้นที่เพาะกล้าไม้สัก เนื้อที่ 62,974 ตารางเมตร ผลิตกล้าไม้ได้ประมาณ 550,000 ต้น

หมู่บ้านป่าไม้ ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งของสวนป่าแห่งนี้ โดยเริ่มจัดตั้งเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2520 ปัจจุบันมีสมาชิก 83 ครอบครัว ประชากรรวม 290 คน เป็นชาย 140 คน หญิง 150 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ใหญ่ชายและหญิง รวม 205 คน เป็นเด็กชาย - หญิงรวม 85 คน ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านถาวรขึ้นอยู่กับหมู่ที่ 6 ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

ส่วนในเรื่องโรงเรียนนั้น การเรียนและสอนในบริเวณหมู่บ้านป่าไม้ใช้อาคารเรียนชั่วคราว กึ่งถาวร ขนาด 4 ห้อง 6 ชั้นเรียน เปิดสอน ป. 1 - 6 ในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอวังชิ้น ชื่อว่า โรงเรียนบ้านนาปลากั้ง (สาขาสวนป่าวังชิ้น) ปัจจุบันมีนักเรียน 30 คน ครูประจำการ 1 คน และครูช่วยสอน 3 คน อาคารเรียน ปัจจุบันได้รับแรงศรัทธาจากสมาชิกช่วยกันจัดสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2529 โดยอาศัยงบประมาณส่วนหนึ่งจากสำนักงานการประถมศึกษา